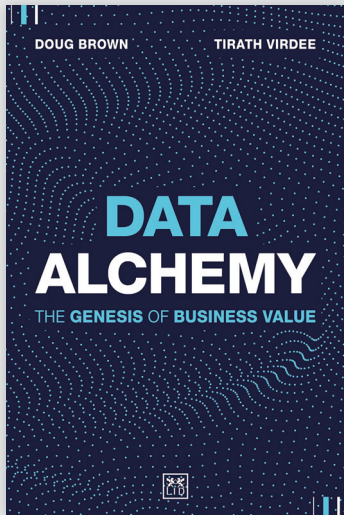

สมชาย ศุภธาดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อหนังสือ : **Data Alchemy : The Genesis of Business Value**

Editor : **Doug Brown and Tirath Virdee**

ปีที่พิมพ์ : **ค.ศ. 2022**

สำนักพิมพ์ : **LID Business Media Limited**

ISBN: **978-1-912555-83-3**

Book Review ฉบับนี้ เน้นทางสายการบัญชีบริหารและระบบสารสนเทศทางการบัญชี เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเล่นแร่แปรธาตุข้อมูลให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ โดยผู้เขียนเกริ่นนำประวัติแนวคิดของการเล่นแร่แปรธาตุ (Alchemy) ในอดีตกาลมาเชื่อมโยงกับความท้าทายของธุรกิจสมัยใหม่ที่ต้องการสร้างมูลค่าจากข้อมูล (Data) วลาดีเมียร์ ปูติน ประธานาธิบดีรัสเซีย เคยกล่าวว่า ยุคต่อไปผู้ที่ครอบครององค์ความรู้ด้าน AI ได้จะเป็นผู้ที่ครองโลก ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าใครจะสร้างมูลค่าจากข้อมูลได้เร็วได้ก่อนคนอื่นเป็นสำคัญ

ตลอดหนังสือทั้งเล่มจะพาผู้อ่านไปสำรวจเรื่องราวเกี่ยวกับประสาทวิทยาศาสตร์ เรื่อง Intelligence, Cognitive AI¹ และกระบวนการสร้างมูลค่า หนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 8 บท รูปที่ 2 ในบทแรกเป็นการปูพื้นให้เข้าใจถึงความสำคัญของ Data Visualization สำหรับการแสดงข้อมูลรูปภาพหนึ่ง เพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น เป็นการแปลงข้อมูลให้กลายเป็นความรู้ และถ่ายทอดสื่อสารอย่างชัดเจน แสดงถึงรูปแบบเฉพาะในข้อมูลที่ยากจะเห็นด้วยตาเปล่า

ส่วนบทที่สองกล่าวถึงคุณค่าของข้อมูล เป็นไปได้ที่ในอนาคตมนุษย์จะ**บูชาข้อมูลแทนบูชาเงินตรา** (เหมือนในช่วงศตวรรษที่ 20-21) บทนี้กล่าวถึงแนวคิดการทำข้อมูลให้เป็นประชาธิปไตย ที่เรียกว่า Data Democratization ซึ่งต้องการกระจายข้อมูลให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ดังนั้นผู้ผลิตข้อมูลจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นของความไว้วางใจ (Trust) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ความคุ้มค่า (Cost And ROI) และกลยุทธ์องค์กร

จากนั้นบทที่ 3 เป็นเรื่องระบบการคิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่เขาวงกตปัญญา ระบบปัญญา (Intelligence and Intelligent Systems) เนื้อหาส่วนนี้ค่อนข้างเต็มไปด้วยศัพท์แสงที่ผู้อ่านหลาย ๆ ท่านอาจไม่คุ้นเคย เช่น RNN (Recurrent Neural Network) ASI (Artificial Super Intelligence) โดยผู้เขียนเปรียบเทียบกับโครงสร้างเซลล์ประสาทภายในสมองของมนุษย์ ทั้งนี้แนะนำให้อ่านควบคู่ไปกับบทที่ 5 ว่าด้วย Artificial Learning Systems เพื่อความต่อเนื่องของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้เข้าใจระบบการเรียนรู้ของ AI ในรายละเอียดได้มากขึ้น

เรื่องของ Data ที่เป็นเอกเทศในประเด็นต่าง ๆ (แหล่งข้อมูล ประเภทข้อมูล วิศวกรรมข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล) ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ผู้เขียนสรุปว่า อนาคตของข้อมูลขึ้นอยู่กับการกระจายอำนาจและการทำให้เป็นประชาธิปไตย

¹ Cognitive AI ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์และประมวลผลเชิงลึก ช่วยให้ค้นหาข้อมูลได้ถูกต้องและแม่นยำกว่า AI ที่ใช้ในงานปกติทั่วไป

(Decentralization and Democratization) พร้อมทั้งการจัดการรูปแบบของธรรมาภิบาล AI ที่เป็นสื่อกลางอย่างเหมาะสม และเนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ การมี Intelligent Data จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

รายละเอียดฉากภูมิทัศน์ของข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ และโมเดลเชิงธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่แสดงในบทที่ 6 น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ต้องยอมรับว่าการตัดสินใจของคนเราทั้งในเรื่องส่วนตัว เรื่องทางธุรกิจมักอาศัยปัจจัยด้านโอกาส สภาพแวดล้อม ทัศนคติส่วนบุคคล และแม้แต่สัญชาตญาณ ทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดและก่อให้เกิดความเสียหายตามมา การมีระบบ เครื่องจักร หุ่นยนต์มาช่วยในอนาคตต้องคำนึงถึงเรื่องจริยธรรมอัลกอริทึม (Algorithmic Ethics) เรื่องความปลอดภัยและการกำกับดูแล (Security and Governance) ควบคู่ไปพร้อมกัน ผู้เขียนมองว่า AI ไม่ใช่เพียงแค่เทคโนโลยีหนึ่ง แต่ AI ทำให้เราต้องสำรวจว่า เราคือใคร และเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราทำ รวมทั้งกลับไปตอบคำถามพื้นฐานว่าทำไมคนเราทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเช่นในปัจจุบัน

กระบวนการเล่นแร่แปรธาตุเปลี่ยนข้อมูลให้มีมูลค่าเพิ่ม อยู่ในบทที่ 7 การไหลของข้อมูล การนำไปผ่านกระบวนการเพื่อสร้างมูลค่าต้องใช้สถาปัตยกรรมอิงโครงสร้างพื้นฐาน Public Cloud มากกว่าหนึ่งราย หรือ การนำเทคโนโลยีคลาวด์จากหลายผู้ให้บริการมาใช้งานรวมกัน (Multi-Cloud Architecture) และทำการผสมมุมมองที่ต่างกันของคนและ AI เข้าด้วยกัน เพื่อหา Solution หรือ Actionable Insight ผู้เขียนหนังสือเสนอแนะให้ใช้ AI Periodic Table ที่บรรจุองค์ประกอบด้าน AI และผังนโยบายธรรมาภิบาลด้านจริยธรรมเข้าไปได้ด้วยในกระบวนการพัฒนา Model เพื่อการตัดสินใจ (ดู AI Periodic Table ที่หน้า 212 ประกอบ)

บทสุดท้าย (บทที่ 8) ผู้เขียนทั้งสองสรุปว่า ทั้งมนุษย์และเครื่องจักรต่างมีจุดอ่อน การนำ AI ML และ DL มาประยุกต์ในการตัดสินใจด้วยความโปร่งใสและสร้างความไว้วางใจได้จะนำไปสู่โอกาสและนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าให้กับข้อมูล เหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้ต้องมาจากความพยายามร่วมกันระหว่างมนุษย์กับเครื่องจักรโดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำเองตามลำพังไม่ได้

เมื่ออ่านเนื้อหาทั้งหมดแล้ว ชวนให้ฉุกคิดว่าคำว่า “Intelligence” นี้ควรแปลเป็นภาษาไทยว่าอย่างไรดี อาจแปลว่า ปัญญาประดิษฐ์ เขาวนปัญญา ความเฉลียวฉลาด สติปัญญา หรือจะแปลว่า ความสามารถในการคิดและเรียนรู้ การจะใช้คำใดควรดูเนื้อหาบริบทของแต่ละเรื่องเป็นหลัก

ข้อดีดีสำหรับหนังสือที่เป็นรูปเล่มนี้มีสองประการคือ 1) รูปและตัวอักษรประกอบรูปแต่ละบทมีขนาดตัวเล็กมาก ทำให้ยากต่อการอ่าน 2) หนังสือไม่มีดรรชนีท้ายเล่ม ทำให้การค้นหาเรื่องที่ต้องการไม่อาจทำได้อย่างรวดเร็ว หวังว่า ทางสำนักพิมพ์ จะดำเนินการปรับปรุงประเด็นดังกล่าวในการตีพิมพ์ครั้งต่อไป

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับนักบัญชีที่จะอ่าน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต ข้อมูลทางด้านการบัญชีการเงินมีแนวโน้มจะลดบทบาทความสำคัญลง และถูกแทนที่ด้วยข้อมูลในรูปแบบโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในทางการบัญชีบริหารและการตัดสินใจทางธุรกิจ เราจึงต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการปรุงข้อมูลเนื้อหาใส่รูปแบบใหม่ให้เกิดคุณค่าสูงสุดสำหรับผู้ร่วมรับความเสี่ยงทุกฝ่าย